

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI

QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIYOT INSTITUTI

YER HUQUQI VA KADASTRI ASOSLARI
FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi	340.000	-	ishlab chiqarish va texnik soha
Ta'lim sohasi	340.000	-	Muhandislik tili
Ta'lim yo'nalishi	3411500	-	Yer huquqi, kartografiya va kadastri (qurilish)

Fan/modul kodi YHKA 3208		O'quv yili 2022-2023	Semestr 5	Kreditlar 5
Fan/ modul turi majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4
1	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Yer huquqi va kadastr asoslari	60	90	150
2.	<p style="text-align: center;">Asosiy nazariy qism (Ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p style="text-align: center;">1.Bo'lim. yer huquqi tushunchasi.</p> <p style="text-align: center;">1.mavzu. Yer huquqi fani maqsad va vazifalari.</p> <p>Umumiy ma'lumot.Yer huquqi fani. Yer konunchiligining asoslari. Jamiyat rivojlanishning zamonaviy sharoitda kadastrning o'rni. Invsntartaiyann rinojlantirish tarnxi</p> <p style="text-align: center;">2-Mavzu. Yer huquqining manbalari</p> <p>Yer va xuquqiy munosabatlar tamoyillar. Yer huquqiy munosabatlari tizimi. Turlar bo'yicha zaxiralarini tasiflash. Davlat kadastirlarining yagona turlarini tasniflash. Inventarizatsiyaning asosiy bo'limlari.</p> <p style="text-align: center;">2-Bo'lim.</p> <p style="text-align: center;">Yer xuquqiy munosabatlarning tushunchasi va turlari</p> <p style="text-align: center;">4-mavzu, Yer huquqining tushunchasi, xususiyatlari va manbalari tizimi.</p> <p>Yer huquqining konstitutsiyaviy asoslari. Yer munosabatlarini xuquqiy tartibga solish usuli. Yer munosabatlarini xuquqiy tartibga solishning ijobiy usuli.</p> <p style="text-align: center;">5-mavzu. Yer huquqiy munosabatlarining tushunchasi va tasnifi.</p> <p>Yer huquqiy munosabatlari tushunchasi. Yer huquqiy munosabatlarining tasnifi. Umumiy holat. Yer qonunchiligining asosiy vazifalari. Yer</p>			

qonunchiligining asosiy prinsiplari. Yer to'g'risidagi qonun xujjatlari.

3-Bo'lim. O'zbekiston Respublikasida yerning huquqiy normalari va yer munosabatlarining rivojlanishi.

6-Mavzu. Yerning huquqiy normalari.

Yer huquqiy munosabatlarining tuzilishi. Yer qonunchiligining yerga oid huquqiy normalari. Yer huquqiy munosabatlarining subektlari. Inventarizatsiya tushunchasi, uning maqsadi va kulami. . Inventarizatsiya rivojlantirishning asosiy xususiyatlari. Jamiyat rivojlantirishning zamonaviy sharoitida kadastrning o'rni. . Inventarizatsiyani rivojlantirish tarixi.

7-Mavzu. Yer yer-xuquqiy munosabatlarining obykti sifatida.

“Yer” tushunchasi O'zbekiston Respublikasida yer munosabatlarini rivojlantirish tendinsiyalari. Yer asoslari- qonun hujjatlari. Yerdan foydalanganlik uchun to'lovlarning umumiy tushunchasi. Yer solig'i va uning stafkalari. Yer solig'i bo'yicha imtiyozlar. Ijara.

8-Mavzu. O'zbekistonda yer huquqining vujudga kelishi va rivojlanishi.

1917-yilgacha O'rta osiyoda yer huquqining paydo bo'lishi tarixi. 1917-yilda qabul qilingan “Yer to'g'risida” qaror. O'zbekiston yer huquqining rivojlanishi 1970-1990-yillar. Mustaqillik yillarida O'zbekistonda yer munosabatlarini tartibga solish.

4-qism. O'zbekiston Respublikasi yer qonunchiligining tavsifi.

9-Mavzu. O'zbekiston Respublikasi yer qonunchiligining umumiy tavsifi.

Yer huquqining manbalari. O'zbekiston Respublikasining konsitutsiyasi mamlakatning asosiy qonuni sifatida. Yer munosabatlari qoidalari normalari. Yerni muxofaza qilishning umumiy maslalari. Yerlardan foydalanish va ularni muxofaza qilish ustidan nazoratni amalga oshiruvchi organlar. Tabiatni huquqiy muxofaza qilish.

10-Mavzu. O'zbekiston Respublikasining yer munosabatlarini tartibga soluvchi qonunlari.

Yer munosabatlarining tasnifi. O'zbekiston Respublikasining aloxida

axamiyatga ega bo'lgan yer munosabatlarini tartibga soluvchi qonunlari. O'zbekiston Respublikasi qonunlari yer xuquqining maxsus manbai sifatida.

5-qism. O'zbekiston Respublikasining yerga egalik shakli.

11-mavzu. Yerga egalik qilishning obektlari va subektlari.

Yer xuquqiy munosabatlarining subektlari. Yer xuquqiy munosabatlarining obektlari. Yer fondining toifalari. Yer fondini davlat tomonidan boshqarish tushunchasi, xususiyatlari va tizimi. Yer fondining davlat boshqaruvi organlari tizimi. Yer fondi davlat boshqaruvi organlarining vakolatlari.

12-mavzu. Yerga egalik

Yerga egalik tushunchasi va xususiyatlari. Yerga egalik qilishning turlari va shakllari. Yerga egalikning paydo bo'lishi, o'zgarishi va tugatilishi uchun asoslar. Yer kadastrini shakllantirish xuquqiy va moliyaviy jihatlari. Xuquqiy kadastr. Fiscal kadastr. Ko'p funksiyali kadastr.

13-mavzu. Yerga bo'lgan xuquqiy xuquqlari tushunchasi.

Yerga mulk xuquqi. Xaqiqiy xuquqqa ega bo'lgan belgilar.yerga mulk xuquqining turlari. Yerga bo'lgan xuquqning vujudga kelishi asoslari. Ko'chmas mulk bilan bog'liq bitimlar turlari.

14-mavzu. Yer egalari va yerdan foydalanuvchilarining xuquq va majburiyatlari.

Yer egalari va yerdan foydalanuvchilarning xuquqlari. O'zbekiston Respublikasining qonun xujjatlarida o'z aksini topgan. Yer egalari va yerdan foydalanuvchilarning majburiyatlari.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1-mavzu. Respublikamizda davlat yer kadastrini yaratish va yuritishning xuquqiy asoslarini belgilavchi normativ-xuquqiy xujjatlar bilan tanishish

2-mavzu. Yer uchastkalariga bo'lgan xuquqlarni ro'yxatga olish

3-mavzu. Ro'yxatga olish xujjatlarini tuplash va ularni yuritish uslubiyati bilan tanishish.

4-mavzu. Fermer xo'jaligi yer mayonlarini ro'yxatga olish

5-mavzu. Korxonalar, muassasa va tashkilotlarda yer hisobini yuritish

6-mavzu. Fermer xo'jaligi xududida yer hisobini yuritish

7-mavzu. Xo'jalik bo'yicha o'rtacha banitet ballarini aniqlash

8-mavzu. Yer uchastkalariga bo'lgan huquqlarni davlat ro'yxatiga olishni rad etish uchun asoslar bilan tanishish.

9-mavzu. Yer uchastkalariga bo'lgan mulk huquqlarni, shu jumladan servitutlar to'g'risidagi bitimlar va bu huquqilarga doir boshqa cheklashlarni davlat ro'yxatiga olish tartibi bilan tanishish.

10-mavzu. Yer uchastkalariga bo'lgan huquqlarni davlat ro'yxatiga olish vaqtida tuman (shahar) yer kadastrida kiritiladigan ma'lumotlar tartibi bilan tanishish

11-mavzu. Respublika bo'yicha yer resurslarining xolati to'g'risidagi Milliy hisobotni tuzish

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

III. I. Laboratoriya ishlarini tashkil etish bo'yicha ko'rsatmalar.

Fan bo'yicha laboratoriya ishlari namunaviy o'quv rejada ko'zda tutilmagan.

III. II. Kurs loyihasini tashkil etish bo'yicha uslubiy ko'rsatmalar.

Fan bo'yicha kurs ishlari namunaviy o'quv rejada ko'zda tutilmagan.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Davlat yer kadastrida to'g'risidagi normativ huquqiy hujjatlar mazmuni va mohiyati

2. Noqishloq xo'jalik korxonalarini yerlarini ruyxatga olish va hujjatlarini

	<p>rasmiylashtirish</p> <p>3.Sug‘oriladigan hududlarda tuman yer balansini tuzishning o‘ziga xos xususiyatlari</p> <p>4.Tuman yer resurslari va davlat kadastr hududiy xizmati boshlig‘ining xuquq va majburiyatlari</p> <p>5.Viloyat va Respublikada yuritiladigan yer kadastrining mazmuni va vazifalari. Viloyatda yer kadastriga oid ishlarni tashkil etish</p> <p>6.Ruspublikada yer kadastr ishlarini tashkil etish. Respublika yagona yer fondidan oqilona foydalanishni tashkil etish</p> <p>7.Viloyatda yer balansini tuzish va tasdiqlash. Viloyatda yer baholash ishlarini tashkil etish va o‘tkazish</p> <p>8.Respublikada yer balansini tuzish va tasdiqlash. Respublika bo‘yicha yer resurslarining holati to‘g‘risidagi Milliy hisobotni tuzish</p> <p>9.Chet mamalakatlarida yuritilayotgan yer kadastr tajribalari</p> <p>10.Davlat yer kadastrini yuritishda qishloq xo‘jaligiga mo‘ljallangan yerlarning o‘ziga xos xususiyatlari</p> <p>11.Davlat yer kadastrini yuritishda aholi punktlari yerlarning o‘ziga xususiyatlari</p> <p>12.Davlat yer kadastrini yuritishda sanoat, transport, aloqa, mudofaa va boshqa maqsadlarga mo‘ljallangan yerlarning o‘ziga xos xususiyatlari</p> <p>Mustaqil o‘zlashtiriladigan mavzular bo‘yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.uchastkalarini berish mexanizmlari.</p>
<p>3.</p>	<p>V.Fan o‘qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni o‘zlashtirish natijasida talaba:</p> <p>-O‘bekiston Respublikasining qonun xujjatlarida yer tuzish, kadastr va shaharsozlik faoliyatini ehtiyojlari uchun turli xil obektlar kartalarini tuzish. Yerdan foydalanish va uni muxofaza qilish soxasida munosabatlarini tartibga soluvchi meyoriy – xuquqiy xujjatlarning mazmunini bilish xaqida tasavvur va bilimga ega bo‘lishi;</p>

	<p>O'zbekiston Respublikasida yer munosabatlarini rivojlantirish tendensiyalari. Yer asoslari- qonun xujjatlari. Yerni imoratlarni va inshootlarni davlat ro'yhatiga olish bo'yicha kadastr ishlarini olib borish. Kadastr malumotlarni xar xil va boshqa maqsadlarda taxlil qilish va qo'llanishi ko'nikmalarga ega bo'lishi ;</p> <p>Ishlab chiqarish foydalanilayotgan axborot oqimlari va kadastrining avtomatlashtirilgan malumotlar bazalarini xamda zamonaviy asboblar, uskunalar va texnologiyadan foydalangan xolda yer tuzish va kadastr ishlarini olib borishda foydalaniladigan malakasiga ega bo'lishi kerak</p>
4.	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ma'ruzalar; ☐ interfaol keys-stadilar; ☐ seminarlar(mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); ☐ guruhlarda ishlash; ☐ taqdimotlarni qilish; ☐ individual loyihalar; ☐ jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar
5.	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma (test) ishni topshirish.</p>
6.	<p>VIII. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari</p> <p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar</p> <p>1.Konstitutsiya Respubliki Uzbekistan. – T;-O'zbekiston, 2003.</p> <p>2.Zemelniy kodeks Respubliki Uzbekistan . – T.: Adolat, 2004.</p> <p>3.Zemelnoye pravo. Bogolyubov S.A.– M.; 2004.</p>

4. Zemelnoye pravo. Yusupova Z.G. Uchebnoye prsobiye. Kazan, 2014g. -224 s
5. Zakonodatelniye osnovi ekologicheskoy politiki gosudarstva; sistema i klassifikatsiya, problemi kodifikatsii. Fayziyev SH.X./ Davlat va huquq., 2003. -№3.
6. “Ekologiya huquqi” Darslik. Mas’ul muharrir: M.B.Usmonov. – T; O‘zbekiston yozuvchilar uyushmasi – Adabiyot jamg‘armasi nashr, 2001.
7. Zemelinoye pravo: obshaya chast: prakticheskoye rukovodstvo / YE.V.Parukova; M-vo obrazovaniya Respubliki Belarus. Gomelskiy gos. Un-t im.F.Skorini. – Gomel: GGU im.F. Skorini, 2016. – 43s.
8. ”Osnovi Gosudarstvennogo kadastra” Dacheva Y.A: Uchebnoye posobiye dlya VUZov TASI 2015g.
9. Geodezicheskiye raboti pri zemleustroytve Denisova YE.S.: ucheb, posobiye po napravleniyu podgotovki 21.03.2002 “Zemleustroytvo i kadastr” – Penza: PGUAS, 2016.- 116s.

Qo‘shimcha adabiyotlar

1. Vremenniye metodicheskkiye ukazaniya po inventarizatsii zemel selskix naselennix punktov v Respublike Uzbekistan Uzgeodezkadastr. GKKINP 18-018-99. – Toshkent, 2002. – 49s.
2. Vremennoye rukovodstvo po ustanovleniyu granits gorodov i poselkov dlya vedeniya gosudarstvennogo zemelnogo kadastra. Uzgeodekadastr. GKKINP 18-048-02. – Toshkent, 2002. – 11s.
3. Yediniy klassifikator zemel nasslennix punktov Respubliki Uzbekistan Uzgeodezkadastr. GKKINP 18-010-98. – Toshkent, 2008. – 15s.
4. Zemelniy fond Respubliki Uzbekistan. T. Goskomzemgeodezkadastr. 2020 g

Axborot manbaalari

- 1, <http://www.lex.uz>
2. <http://www.igisland.ru>– Informatsoniy «Kadastr».
3. <http://parliameni.gov.uz/ru/laws/adopted>
4. <http://www.prin.ru/articles/>
5. <https://www.norma.uz/novoe> v zakonodatelstve
6. <https://regulation.gov.uz/uz/document/>
7. <https://buxgaaller.uz>
8. ygk.uz/sites/default/files/2016-2020.doc
9. <http://ced.uz/uzbekistanu-neobhodima-agrarnaya-reforma>
10. <http://www.myshared.ru>
11. www.worldwater.org/.
12. <http://www.un.org/esa/search/>.

7. Fan dasturi Qarshi muhandislik-iqtisodiyot institutining kengashida ko‘rib chiqildi va kengashning 2022 yil _____ 1-sonli majlis bilan tasdiqlandi.

8. Fan/ modul uchun ma’sullar:

G‘.N.Aliqulov- QarMII, “Geodeziya, kadastr va yerdan foydalanish” kafedrasi dotsenti

9. Taqrizchilar:

SH.Niyazov. – «O‘zdaverloyiha» DILI Qashqadaryo bo‘linmasi bosh

muhandisi

K.Xujakeldiyev. – QarMII, “Geodeziya, kadastr va yerdan foydalanish”
kafedrası dotsenti